

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3269

Vragen van de leden **Kuzu** (DENK) en **Ploumen** (PvdA) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *het bericht dat er nieuw bewijs is van China's missie om de moskeeën in Xinjiang te verwoesten* (ingezonden 3 juni 2019).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken) en antwoord van Minister **Kaag** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 2 juli 2019).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht «Revealed: new evidence of China's mission to raze the mosques of Xinjiang»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2, 3, 5, 7

Bent u het eens dat het hierbij gaat om schendingen van universele mensenrechten?

Baart de berichtgeving u zorgen? Zo ja, bent u voornemens om naar aanleiding van van deze zorgwekkende berichten actie te ondernemen? Zo ja, welke maatregelen gaat u nemen? Zo nee, waarom niet?

Deelt u de mening van de onderzoekers dat de vernietiging van Oeigoerse heiligdommen een nieuwe aanval is op de cultuur van de Oeigoeren? Zo ja, bent u het eens dat het gaat om schending van universele mensenrechten?

Zo ja, bent u bereid om de Verenigde Naties ertoe te bewegen meer druk uit te oefenen op de Chinese autoriteiten? Zo nee, waarom niet?

Deelt u de in het artikel genoemde theorie dat door het vernietigen van Oeigoerse heiligdommen de Chinese autoriteiten pogen de volgende generatie Oeigoeren te assimileren? Wat vindt u van deze theorie?

¹ <https://www.theguardian.com/world/2019/may/07/revealed-new-evidence-of-chinas-mission-to-raise-the-mosques-of-xinjiang>

Antwoord 2, 3, 5, 7

Het afbreken van moskeeën en heiligdommen (al dan niet onder het mom van veiligheidsvoorschriften) past in een breder beeld van beperkingen op fundamentele vrijheden in Xinjiang – de vrijheid van religie en levensovertuiging in het bijzonder. De Chinese autoriteiten dragen de strijd tegen het terrorisme aan als rechtvaardiging voor het repressieve beleid in Xinjiang. Het gaat hierbij niet alleen om het assimileren van Oeigoeren, maar ook om andere minderheden zoals etnische Kazakken, Kirgiezen en andere moslim-minderheden, en de «sinificatie» van de islam in China in zijn algemeenheid. Op basis van beschikbare informatie en analyses, alsook de observaties van diplomaten die de regio hebben bezocht, acht dit kabinet het zeer waarschijnlijk dat de manier waarop de Chinese autoriteiten deze doelen in Xinjiang verwezenlijken (o.a. door middel van politieke heropvoedingskampen, etnisch profileren door de politie, hoogtechnologische surveillance en het afbreken van moskeeën en heiligdommen) in strijd is met internationale mensenrechtennormen, zoals neergelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (door China getekend, maar nog niet geratificeerd), het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie en het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en ontferende behandeling of bestraffing.

Het kabinet vindt de ontwikkelingen in Xinjiang zeer zorgelijk en blijft zich inspannen om de mensenrechtensituatie in die regio te verbeteren.

Vraag 10, 11, 13

Doen de Chinese autoriteiten naar uw mening genoeg om de positie van de Oeigoeren te verbeteren? Zo ja, kunt u een toelichting geven? Zo nee, bent u bereid om hierover in gesprek te gaan met de Chinese regering?

Wat heeft de Nederlandse regering sinds haar beantwoording van mijn eerdere vragen over de situatie van de Oeigoeren concreet gedaan om de situatie van de Oeigoeren te verbeteren? Kunt u hier een gespecificeerd overzicht van geven? Zo nee, waarom niet?

Hebt u er bij uw EU-collega's op aangedrongen om gezamenlijk bij de Chinese autoriteiten aan te dringen op een verbetering van de omstandigheden van Oeigoeren? Zo ja, kunt u een overzicht geven van de keren dat u in EU-verband aandacht hebt gevraagd voor de situatie van de Oeigoerse minderheid? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10, 11, 13

Het kabinet besteedt zowel bilateraal als in EU- en VN-verband aandacht aan de mensenrechtensituatie in Xinjiang. Het onderhouden van een bilaterale dialoog met China is erop gericht om de Chinese autoriteiten ertoe te bewegen de mensenrechtensituatie in Xinjiang te verbeteren. De motie Kuzu (35 000 V, nr. 42) roept het kabinet op om in VN-verband draagvlak te vinden voor het per direct sluiten van de Chinese heropvoedingskampen in Xinjiang. Dit kabinet geeft uitvoering aan die motie door consistent te blijven pleiten voor toegang voor VN-mensenrechtenexperts tot Xinjiang.

Een overzicht van recente acties en inspanningen:

- Minister Blok heeft op 19 juni jl. in zijn gesprek met Minister Wang Yi van Buitenlandse Zaken de mensenrechtensituatie in China aangekaart met specifieke aandacht voor de situatie van religieuze minderheden in Xinjiang en Tibet.
- Nederland zet zich consistent in voor krachtige EU-verklaringen onder «Item 4» (landensituaties die de aandacht van de Raad vereisen) van de VN-Mensenrechtenraad, zo ook in de voorbereidingen voor de 41^e VN-Mensenrechtenraad (juni-juli).
- Premier Rutte heeft op 29 mei jl. de mensenrechten van de Oeigoeren opgebracht in zijn gesprek met de Chinese vice-president Wang Qishan.
- Nederland sloot zich in april jl. aan bij een demarche bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties om aandacht te vragen voor mensenrechtensituatie in Xinjiang. De aanleiding voor deze demarche was het bezoek van de secretaris-generaal aan China in diezelfde maand.
- Zowel premier Rutte als Minister Blok hebben ervoor gepleit de mensenrechten, en in het bijzonder de situatie in Xinjiang, tijdens de EU-China top in april jl. te bespreken.

- Nederland heeft tijdens de 40^e zitting van de VN Mensenrechtenraad in maart jl. in nationale interventies onder «Item 2» (verslag van de Hoge Commissaris) en «Item 6» (*Universal Periodic Review*) respectievelijk zorg uitgesproken over de mensenrechtensituatie in Xinjiang en teleurstelling geuit over het terzijde leggen door China van aanbevelingen over transparante en ongehinderde toegang voor VN-mechanismen.
- Nederland was naast Duitsland en het Verenigd Koninkrijk het enige Europese land dat *en marge* van de VN-Mensenrechtenraad in maart jl. een informatiebijeenkomst over de mensenrechtensituatie in Xinjiang co-sponsorde. Deze bijeenkomst bood een noodzakelijk kritisch geluid tegenover een door China zelf georganiseerde bijeenkomst en fototoonstelling over Xinjiang.
- Op 6 november 2018 heeft Nederland tijdens de *Universal Periodic Review* van China de aanbeveling gedaan dat China samenwerkt met en toegang verleent aan VN-organisaties om te waarborgen dat het beleid in Xinjiang in lijn is met internationale mensenrechtenstandaarden, met name waar het politieke heropvoedingskampen betreft.
- Op 2 november 2018 heeft de Nederlandse ambassadeur in Peking met 17 andere ambassadeurs een brief aan de partijsecretaris van Xinjiang gestuurd waarin zorgen worden geuit over de behandeling van Oeigoeren in China en om een gesprek met de partijsecretaris wordt gevraagd. Deze brief bleef onbeantwoord.
- Op 15 oktober 2018 heeft premier Rutte in zijn tête-à-tête met premier Li Keqiang de culturele en religieuze vrijheden van etnische minderheden in China aan de orde gesteld, in het bijzonder naar aanleiding van de zorgwekkende berichten over de situatie in Xinjiang.
- Op 17 september 2018 heeft Minister Blok in gesprek met viceminister Wang Chao van het Chinese Ministerie van Buitenlandse Zaken zijn zorgen gedeeld over de situatie in Xinjiang.
- Tijdens de bilaterale mensenrechtendialoog op 20 juni 2018 is de situatie in Xinjiang door de Nederlandse mensenrechtenambassadeur als voornaamste zorgpunt in detail naar voren gebracht.

Vraag 4

Heeft u redenen om te twijfelen aan de echtheid van de in het artikel aangehaalde satellietbeelden?

Antwoord 4

Nee.

Vraag 6

Bent u bereid om zich in te zetten voor de totstandkoming van een internationaal onafhankelijk onderzoek naar de Chinese schending van mensenrechten van Oeigoerse moslims? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Het kabinet blijft pleiten voor betekenisvolle toegang tot Xinjiang voor (mensenrechten)experts van de VN, waaronder de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten. Onder betekenisvolle toegang verstaat dit kabinet vrije toegang tot verschillende regio's, locaties en personen, zonder toezicht of interventie van de Chinese autoriteiten, conform de standaard VN-procedures.

Vraag 8

Hoe leest u de reactie van een woordvoerder van het Chinese Ministerie van Buitenlandse Zaken dat hij niet bekend is met de situatie en dat China vrijheid van godsdienst betracht? Hoe vindt u het dat een woordvoerder van het Chinese ministerie de situatie bagatelliseert? Wat zegt dit volgens u over de intenties van de Chinese autoriteiten ten aanzien van de Oeigoeren? Baart u dit zorgen?

Antwoord 8

Het officiële Chinese standpunt luidt dat er in Xinjiang sprake is van noodzakelijke en succesvolle de-radicaliseringsmaatregelen. Dit standpunt is niet verenigbaar met de afwijzende houding van de Chinese autoriteiten ten aanzien van toegang tot Xinjiang voor VN-mensenrechtenexperts. Dit kabinet

vindt deze opstelling zorgelijk en blijft dit zowel bilateraal als in EU- en VN-verband aan de orde stellen.

Vraag 9

Zijn Nederlandse diplomaten reeds geïnstrueerd hoe zij met de schendingen van de mensenrechten van de Oeigoerse minderheid dienen om te gaan? Zo ja, wanneer zijn zij hierover geïnstrueerd? En kunt u deze instructie delen met de Kamer? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

De Nederlandse ambassade in Peking volgt de ontwikkelingen in Xinjiang nauwgezet. Het postennetwerk en de relevante beleidsdirecties zijn aangesloten op de berichtgeving uit Peking. Van een algemene instructie over de mensenrechtensituatie in Xinjiang is geen sprake. Posten worden in specifieke gevallen geïnstrueerd om bepaalde acties te ondernemen. Een overzicht van die acties vindt u in het antwoord op vraag 13.

Vraag 12

Hoe effectief is de Nederlandse druk in EU-verband op de Chinese autoriteiten gebleken met betrekking tot van de onderdrukking van de Oeigoeren?

Antwoord 12

Tot een jaar geleden werd het bestaan van politieke heropvoedingskampen door de Chinese autoriteiten ontkend. Als gevolg van aanhoudende druk van de EU en andere landen veranderde de Chinese opstelling en werd er door de autoriteiten gesproken van vrijwillige beroepsopleidingen («*vocational education and training*»). Sinds begin dit jaar communiceren de Chinese autoriteiten proactief over Xinjiang met als hoofdboodschap dat er sprake is van een succesvol de-radicaliseringsbeleid. Deze boodschap vindt zijn weg naar buiten onder andere door middel van officiële mediaberichtgeving, het organiseren van reizen naar Xinjiang voor het *corps diplomatique* en de organisatie van een informatiebijeenkomst en tentoonstelling *en marge* van de 40^e VN-Mensenrechtenraad.

Deze veranderende opstelling toont aan dat de druk van Nederland, de EU en andere gelijkgezinde landen effect sorteert. In ieder geval voelt China zich aangesproken om zich te verantwoorden. Het beoogde resultaat (het sluiten van de heropvoedingskampen en een einde aan de mensenrechtenschendingen in Xinjiang) is echter nog niet bereikt. Om die reden zet dit kabinet in op zowel voortzetting van de bilaterale dialoog met China als het verhogen van de internationale druk op China om VN-mensenrechtenexperts toe te laten tot Xinjiang.